

tó térbe (a díszlet szintén a rendező munkája), holott távolság kell hozzá.

Az előadás bántóan magára hagyja a nézőt a (cinius? – nem tudni) orvos rideg ítéletével: mindenki olyan halált kap, amelyet megérdemel. Mivel nem hangzik el cáfolat vagy ellenvélemény, azt hihetnénk, hogy ez „szerzői” vélemény. De hát ezt senki sem gondolhatja komolyan.

A *Fekete angyal* nagy, ám elszalasztott esély. Bele-sápadhattunk volna: megismertünk volna egy embert, egy sorsot, egy dilemmát, mérlegeltük volna saját vagy szeretteink majdani választását élet és halál közt. Nincs ezeknél fontosabb kérdés: hogyan élünk és ha-

lunk meg. Nem hinném, hogy olyan kegyes és ártalmatlan módon, mint ezen az estén láttuk.

SOPSITS ÁRPÁD: FEKETE ANGYAL
(Budapesti Kamaraszínház)

Rendező-díszlet-jelmez: Sopsits Árpád.

Szereplők: Szőlőskei Tímea, Újvári Zoltán, Nagy Cecília, Szilágyi Zsuzsa, Tímár Éva, Cs. Németh Lajos, Stefanovics Angéla, Valkay Pál, Szabó Margaréta, Kovács Ferenc.

Nyulassy Attila – Ugrai István

Képfolyam-kurzus

GEORG BÜCHNER: WOYZECK

Szűnni nem akaró, sűrű csenddel kezdődik a Maladype Színház új előadása, a *Woyzeck*. A félhomályban a földön magzatpózban hever három férfi, négy nő pedig családi fotókkal dekorált fal előtt ül a háttérben, körülöttük tányérhegyek. A tér jobb oldalán egy zuhanytálcában egy férfi áll fehér ruhában (zubony, nadrág, olyan katonaféle), előtte amorf vízcseppként fémláncba fűzött befőttesüveg-függöny, mind-egyik üvegben víz. Az előtérben egy bordó szőnyeg, amely fokozatosan szennyeződik be a víz- és izzadság-cseppektől meg a széttrancsírozott borsóktól. A férfi először csak hangokat bocsát ki, amelyek zaklatott sutogásba, majd elfojtott kiabálásba, artikulálatlan és darabos szövegzuhatagba csapnak át: vezényszavakba, amelyek egy nyomasztó, lázálomszerű vízióba vezetnek be.

Claudio Collovà *Woyzeck*-je a töredékességével az interpretáló művésznak nagyfokú szabadságot biztosító Büchner-mű atmoszféráját próbálja közvetíteni, ám csak részleges sikerrel.

A rendező és a mű nem először találkozik egymással: Collovà többször tartott kurzust a *Woyzeck* kapcsán, Olaszországban készített már belőle előadást, egy évvel ezelőtt pedig a Maladype akkori tagjaival tréningezett. Most viszont önálló, kerek produkciót hirdetett meg, de mintha éppen a workshop intim, egyedi, kísérletező jellege nem válna közös élménnyé. Collovà azonos elemekből építkezik, mint a kurzus alkalmával, de míg ott a tányérok, a vízzel telt üvegek, a csukott szem az interpretáció mélyére vezető eszközök voltak, addig itt elvileg önmagukon túlmutatva esztéti-

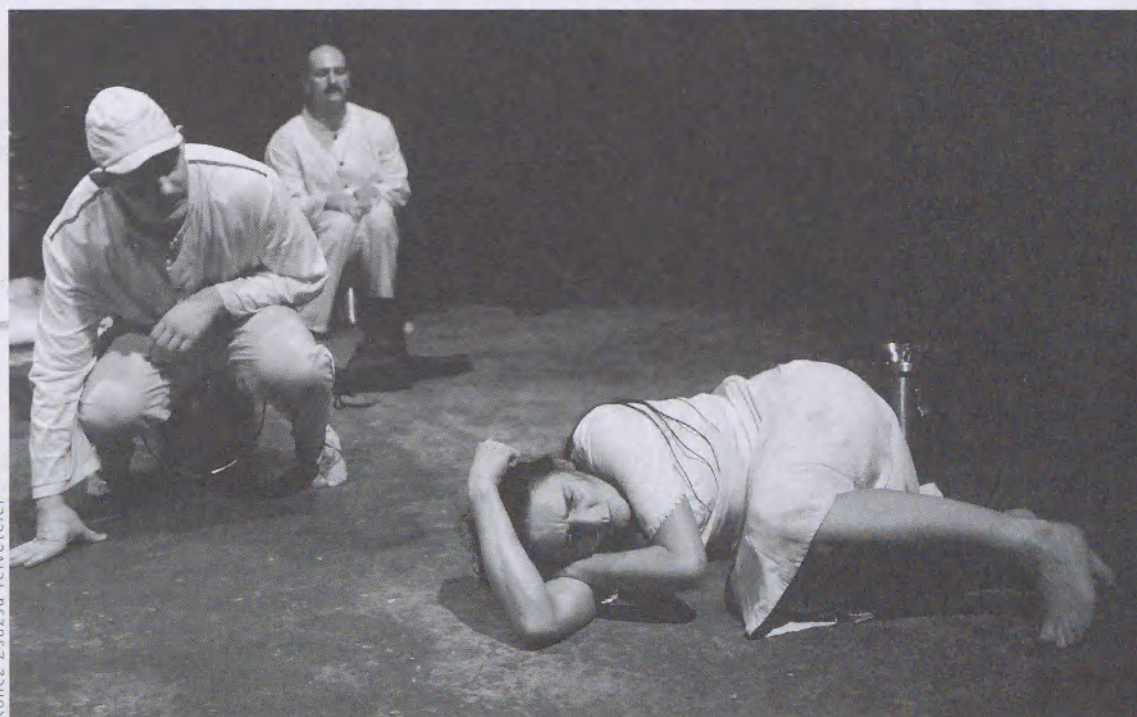
kai műegészet kellene alkotniuk. Az eredmény felidé-zi Balázs Zoltán tavaly bemutatott *Leonce és Lénáját*, amely jelenetkidolgozáson alapuló színészi projekt-munka volt, de míg ott lehetőség adódott a jelenetekkel való játéokra, addig itt ez a fajta erős kreatív háttér nem érződik. A *Woyzeck* egyes jelenetei főként mozgásban és cselekvésben, egyfajta akciószínházként fogalmazódnak meg, de a pusztán egymás után montírozott szekvenciák csak önmagukban működnek, nem állnak össze komplex előadássá.

A rezgő tányérok frusztrált alapritmust adnak a játéknak Bakos Éva kezében, zakatolással röpítenének minket az előttünk születő illúzióba, de amikor a színészek már rajtuk ugrándoznak, kettős hatást kelt: egyszerre jeleníti meg a szorongást áthidalni próbáló négy Marie-t és ugyanannyi Woyzecket, illetve a színészeket, akiknek egy-egy óvatlan lépése veszélyes következményekkel járhat. A víz mint a megtisztulás közhelyszerű jelképe nemcsak a véget jelzi (Simkó Katalin Marie-ja például ebben végzi), de vizelet formájában a világról alkotott véleménnyé alakul át, ettől a plasztikus naturalizmustól elemelődve pedig a kényszerből végzett fizikai munkát is érzékeltetheti. De az ötletek nincsenek rendszerbe állítva, így megfejtéseink csak tippek maradnak, sőt a vörös kendő keltette asszociációt – amely felidézheti a szüzesség elvesztését vagy a megerőszkolást – a „Mi ez a vörös kendő a kezeden?” mondat azonnal megsemmisíti. Ez rámutat az előadás legfontosabb problémájára: a globális kontextus hiányára – így a tárgyak és cselekvések csak önmagukat jelentik.

FENT: Bakos Éva,
Simkó Katalin,
Fátyol Kamilla,
Fátyol Hermina és
Orosz Ákos

JOBBRA: Orosz Ákos,
Páll Zsolt és Bakos Éva

Koncz Zsuzsa felvételei

Pedig a színészi teljesítmény – meg az elszántság, az elképesztő fizikum és koncentráció – lenyűgöző, azonban szinte csak az ötletek megvalósítására korlátozódik. Minden Woyzeck és minden Marie természetesen más. Orosz Ákos fizimiskája a há-

szeki k. u. k. bakát idézi, nélkülözve persze a švejség komikumát, kizárólag eltökéltséget mutatva. Orosz nagy testi koncentrátsággal indítja az előadást, precízen jeleníti meg a retteget, illetve mossza össze az elnyomó és az elnyomott kisugárzását. Bár arcjátéka minimális, jelenlétében és tekintetében mindig érezhetjük az épp aktuális pillanatot lényegét: szeret, kételkedik, elbújik, fél. Páll Zsolt játéka először az orvost idézi (az egyik jelenetnél eldönthetetlen, hogy négy skizoid Woyzeck vitatkozik-e egymással, vagy a szerepet váltogatva a doktorral dialogizálnak, miközben tanulmányozzák a másik testének minden porcikáját), de aztán marcona és határozott elnyomottá változik, miközben energikusan megbirkózik a fizikai akadályokkal. Tompa Ádám erős mimikával ártatlan és zavarodott Woyzecket jelenít

meg, gyermekibb és ösztönösebb a többinél. Lendváczy Zoltán zsigeribb Woyzeckjének a mozdulatai markánsabbak.

A különböző Marie-khoz fűződő viszony a hozzárendelt Woyzeck jelleméből fakad, de nincsenek meghatározott kettősök, mindenki párba kerül mindenki-vel. Simkó Katalin Marie-ja látszólag naiv és aranyos fiatal nő, de cinizmusa ellenére képes végig tiszta maradni. Bakos Évának leginkább az a mozzanata emelkedik ki, hogy bár idősebb, mint társai, imbolygó rongybabává válik, amely végig a nézőkre szegeződő tekintetével igyekszik megragadni a pillanatokot. Fátyol Hermina Marie-ja sokkal törekenyebbnek látszik a többiekénél, Fátyol Kamilla pedig – éppen ellenkezőleg – belül törekeny, de kifelé határozott jellem.

A karakterek, miként a Marie-k és Woyzeckek között feszülő viszonyok is, árnyaltak, és a változásra épülnek. Szeretik és utálják egymást, próbálják megérteni a másikat, leginkább Marie próbál meg lépést tartani az állandóan változó és szeszélyes Woyzeckkel. De ez csak a látszat, itt a nő nem egyszerű társ, hanem talán sokkal jelentősebb személy a férfinál, hiszen Marie meghal, majd tovább él. Ám az előadás csupán eddig jut el, nem visz tovább: a grandiózus flashback nem több állapotok és viszonyok repetitív leírásánál.

A szereplők fizikailag és lelkileg valóban nagy megpróbáltatásnak vannak kitéve, ám a produkció nem képes lekötni a néző figyelmét, mert az atmoszférateremtésen kívül mintha csak egyetlen cél lebegne a rendező szeme előtt: a fizikai terhelhetőség és a színészi koncentráció határainak vizsgálata. Ez egy bemutatókényszertől mentes workshopon érdekes lehet, sőt előadasként is az, ha meghatározható cél érdekében történik (elegendő Schilling Árpád *W – Munkáscirkuszára* utalnunk), ám itt mintha az eszköz válna (ön)céllá,

és ez sajnálatosan belterjessé teszi a produkciót. Büchner *Woyzeckjében* a töredékesség ellenére érzékelhető a szervezőerő, a mélység – így szól szabadságról, szeretetről, elnyomásról, társadalmi egyenlőtlenségről, a felületes világról, hitről (és még mennyi minden másról), végeredményében reményt táplálva a nézőbe. A maladypés *Woyzeckben* viszont a szabad töredékesség – reménytelen.

GEORG BÜCHNER:
WOYZECK

(Maladype Színház – Thália Új Stúdió)

THALIA

Jelmez: Makai Hajni. **Díszlet:** Bajkó György. **Ren-
dező:** Claudio Collová.

Szereplők: Bakos Éva, Fátyol Hermína, Fátyol Kamilla, Orosz Ákos, Páll Zsolt, Lendváczy Zoltán, Simkó Katalin, Tompa Ádám.

Selmezi Bea

Végszínhely

DENNIS KELLY: ZSÁKUTCA

Dennis Kelly *Zsákcúcaja* (*After the End*) az Edinburgh-i Fringe nagy sikere volt. A divatos szerző 2004-es darabja Pesten is hasonló fogadtatásban részesült; Magács László most az angol után a magyar változatot is megrendezte a Merlinben.

Az előadás az eredeti bemutató díszletét használja, melyet Miriam Beuther tervezett a The Bush Theatre részére, azonban az angol változattól eltérő a dramaturgiája és jelmezei, valamint karakterei is módosultak.

Az angol előadásban mind a férfi, mind a nő ruhája divatos, a férfi eleinte átlagos embernek tűnik, sőt mi több, rokonszenves is. A magyar jelmezek ezzel szemben tökéletesen jellemzik viselőiket: a fiú egyszerű atlétaban, nadrágban, kinyúlt pulcsiban, mérhetetlenül slamposan jelenik meg, míg a lányt mintha skatulyából húzták volna ki. Előre tudjuk: a bezártság rajta mélyebb sebeket ejt.

A Rába Roland alakította figura már a kezdet kezdetén elárulja torz személyiségét, első mondatai előre vetítik a cselekményt. Egy pillanatilag sem bízunk benne, árgus szemmel figyeljük, mikor árulja el magát. Az atomtámadás lehetőségét kizárólag a bádögváros-atombunker díszlet hiteti el, miközben – saját életünk alapján is – pontosan érezzük-tudjuk: a valóság könnyen manipulálható a média által uralt világban. Talán

ezért meglepő Louise (Láng Annamária) elnyújtott reakcióideje, akit a kétely csak több nap után ráz fel ájult közönyéből. A pszichodráma és a végkifejlet szempontjából szükséges ez a dramaturgiailag jól felépített késleltetés, mégis túlságosan megtervezettnek hat.

A média hatását pontosan érzékeltetik a semmitmondó, de talán éppen ezért életszerű párbeszédnek a világ eseményeiről, a természetvédelemről és a rádióról mint utolsó mentsvárról. Miről beszélgethet egy fiú és egy lány a világvége után?! Csak abba kapaszkodhatnak, ami a felszínen történt.

A jeleneteket idegrendszerünket próbára tevő, hangosan dübörgő indusztriál zenei blokkok tagolják, melyek érzékeltetik az idő múlását és a szereplőkben (nézőkben) elhatalmasodó félelmet, mindjobban felerősítve a klausztrófóbiát. A hatás azonban néhol hatásvadászatba csap át.

A bezártság a személyiségek elfojtott oldalát tárja fel. Az instabil, gyenge idegzetű Mark infantilisá és fenyegetővé, míg a határozott jellemű, irányításhoz szokott Louise a folytonos védekezéstől elgyengülve egyre kiszolgáltatottabbá válik. Éppen az önoltalmazás töri meg ellenállását, hiszen Mark állandó támadás-védekezés-stratégiája kivédhetetlen.